

KOMPLETEN POL- LOM INSULLOVE- GA KRALJESTVA

Dolgi so devetkrat večji kot ocenjena vrednost lastnine. Delničarji izgubili 148 milijonov dolarjev. Poročilo o finančnem stanju Insullovih kompanij predloženo sodišču.

Chicago, 14. sept. — The Insull Investments, Inc., je brezupno nesolventna. Njeni dolgi znašajo \$253,984,341, imetek pa \$27,473,364. Totalna izguba te Insullove investicijske kompanije znaša \$226,510,976. Neuključeni 51,678 oseb, ki so kupili delnice in pri tem izgubile 147 milijonov, znaša deficit še vedno \$78,474,403.

Tako je bilo finančno stanje Insullove investicijske kompanije 16. aprila t. l., ko je federalni sodnik Walter C. Lindley imenoval dva upravitelja, G. A. Cooka in C. Fentressa. Upravitelja sta bila takrat instruirana, naj odredita kompletan pregled finančnega stanja Insullovih kompanij. To delo sta upravitelja poverila firmi Arthur Anderson & Co. Računskim izvedencem je vzelo pet mesecev za sestavo poročila, ki so ga včeraj predložili v zveznemu sodišču.

Vrednostnim papirjem Insullovih kompanij so se v tem času cene nekoliko zvišale. Ti so povedini v rokah bank, od katerih si je Insull izposojeval denar, radi tega ne bodo bankirji izgubili tako velikih vsot kot se je prvotno domnevalo.

Dasi je imela Insull Investments, Inc., direktorski odbor, izvršni in finančni komitej, je bila korporacija vseeno pod popolno dominacijo Insulla. To pokaže poročilo Anderson & Co., ki se nanaša na dobo od 1. januarja 1929, ko je bila korporacija ustanovljena, do 16. aprila tega leta.

Drugi imetek investicijske korporacije predstavljajo izposojeni vrednostni papirji, katere pa ne bo dobila nazaj. Tržna vrednost teh papirjev je bila 16. aprila \$2,038,532.

Kongres ameriških far- marjev

Organizirali bodo vojno proti depresiji

Cleveland, O. — (FP) — Zastopniki nad šesto farmarskih organizacij poleg več senatorjev in kongresnikov so bili povabljeni, naj se udeležijo zborovanja Narodnega farmarskega kongresa, ki se odpravi 29. novembra v Clevelandu.

Tajnik kongresa poroča, da bodo na zborovanju predloženi načrti za ublažitev situacije med farmarji.

"Farmarji bodo vodili svojo vojno proti depresiji," pravi tajnik. "Ker velebitis ne more ali noče rešiti preraščanja, za kaj bi farmer prejel, da je cent za kvart mleka, dočim ga mlekarne prodajajo odjemalcem po deset do šestnajst centov, bodo morali farmerji sami najti solucijo. Kot mleku, tako padajo cene tudi drugim produktom, ki jih pošilja farmer na trg."

Neorganizirani farmerji bodo lahko poslali zastopnika na vsako skupino 25 članov, ki bodo podpisali petico.

Kot govorniki bodo na zborovanju nastopili governor Oklahoma Murray, senatorja Brookhart in Norris ter governorja LaFollette in White.

Stavka holandskih mornarjev

Haag, 14. sept. — Niti en parnik ni mogel odpluti iz holandskih pristanišč, odkar so mornarji zastavkali. Ustavljen je bil tudi paroplovni promet med Anglijo in Holandsko in konca stavke se ni videti.

V Texasu govorijo o revoluciji

Celo izvoljeni uradniki urgirajo odcepitev od Unije in organiziranje oborožene sile

Dallas, Tex. — (FP) — Ljudje v Texasu govorijo o revoluciji, o krvavi revoluciji, ki naj bi bila v prvi vrsti naperjena proti nadvladi Wall streeta in ne proti centralni vladi v Washingtonu.

O taki revoluciji ne govorijo samo delavci in kmetje, temveč tudi srednji sloj, mali delodajalci, izvoljeni uradniki in hišni posestniki. Razpravljajo o odcepitvi od Unije, o organiziranju armade, o izdajanju denarja in o izgonu velikih korporacij, katerih sedež je v New Yorku, iz Texasa.

Neki prominentni uradnik v večjem tekaškem mestu je nedavno izjavil, "da se prebivalstvo Texasa zaveda, da je zvezano s federalno vlado z nenačelnimi vezmi; da plačuje preveč za manufakturno blago — obleke, cement, mašinerijo itd. — radi protekcijske carine." Na konferenci državne asociacije davkoplačevalcev je državni senator Wehnert dejal, da bi bilo bolje za Texas, ako se ne bi bil nikdar pridružil Uniji.

"Odcepitev se najljubše izvede, kadar zaide dežela v zagate," je dejal Weinert. "Kadar washingtonska vlada le s težavo vzdržuje red v velikih in bankrotiranih mestih, kjer prevladuje stradanje, Texas lahko organizira prvovrstno armado od sto do dvesto tisoč mož, ki se lahko postavi po robu federalni vladi. Sentiment, da mora Texas postati neodvisna enota v ekonomskem in finančnem ozirju, narašča. Osvoboditi se mora od industrijskih držav na vzhodu in wallstreetških plutokratov."

Sodnik George W. Armstrong, predsednik Texas Steel Co. in kandidat za governorja, je v svojo platformo vključil točko, da Texas izda svoj denar in razglasi moratorij na obresti na vsa posojila, ki so bila napravljena pri newyorških bankah in korporacijah.

Dasi so te govorice o revoluciji prekratnejše kot govori na zborovanjih radikalnih delavcev, ne pomenijo mnogo za delavce in farmerje. V slučaju, da bi se Texas odcepil od Unije, bi se revnejši farmerji, beli in črni, znašli v sistemu fevdalnega tlačanstva, delavke uničiti bi pa delodajalci z lahkoto uničili.

Pokvarjeno meso za brezposelne

San Francisco, Cal. — Neka oseba v Seattleu je podarila 2,400 zabojev mesa za nasiljevanje brezposelnih v San Franciscu. Meso so prejeli dobrodelne organizacije in ga razdelile. Zvezni kemični biro pa je sedaj naznanil, da je meso pokvarjeno in neuporabno. Mestni zdravstveni departament se je potem podal na delo, da konfiscira meso, toda pri tem ni bil uspešen. Noben slučaj zastavljen še ni bil objavljen, kar se pa še lahko zgodi.

24 japonskih delavcev utonilo

Kure, Japonska, 14. sept. — 24 delavcev je včeraj utonilo, ko se je prekucnila prevozna ladja, na kateri je bilo nad sto potnikov v tukajšnjem pristanišču.

Polgalci parnih celi zastavkali

Pittsburgh, Pa. — Organizirani polgalci parnih celi so zastavkali, ker so kontraktorji, ki grade novo pošto poslopje, uposili neunijske delavce pri nekaterih delih.

Državno zavarovanje cenejše

Boston, Mass. — Državno zavarovanje proti poškodbam pri delu se je izkazalo cenejše kot privatno, se glasi poročilo A. H. Gradyja, pomožnega državnega komisarja za industrije. On pravi, da so bili upravni stroški za 14 odstotkov nižji kot pri privatnih kompanijah.

BOJ PROTI NOVI RUDARSKI UNIJI

Organizacija ilinojskih operatorjev pravi, da se ne bo spuščala v razgovore z uradniki nove unije

Springfield, Ill. — (FP) — Lastniki premogovnikov v peorijskem distriktu, ki so več let operirali svoje rove na bazi odprte delavnice, so izjavili, da bodo podpisali pogodbo s nedavno ustanovljeno rudarsko unijo. Rudarjem bodo plačevali staro meso \$6.10 na dan.

Ti premogovniki so morali prvič od leta 1929 ustaviti obrat, ko so rudarji v revolti proti meznim redukcijam poslali svoje stavkovne straže v peorijski distrikt.

The Peabody Coal Co., ki je postala odločilna sila v ilinojski Coal Operators' Assn., načeluje boju proti novi uniji. Ko je bila obveščena o ustanovitvi nove rudarske organizacije, je naznanila, da bo zaprla svoje velike premogovnike v okraju Christian. Poznejše informacije so pokazale, da je bilo naznanilo le grožnja, kajti nova unija ima ta okraj pod svojo kontrolo.

Illinois Coal Operators' Assn., preko katere govore interesi Peabody Coal Co., je naznanila, da se ne bo pod nobenimi pogoji spuščala v razgovore z voditelji nove unije. Komaj je bilo to naznanilo objavljeno, je šest operatorjev v bellevillskem distriktu podpisalo pogodbo z novo unijo. Zanesljivi opazovalci položaja na premogovnem polju pravijo, da bi se marsikateri ilinojski operator red iznebil jarma dominacije Peabody Coal Co. Nekateri operatorji se zlasti jeze nad hinavščino te skupine, ki se pritožuje radi konkurence premogovnih kompanij v drugih državah, posebno v Kentuckyju, ki plačujejo nizke mezde neunijskim rudarjem. Oni vedo, da Peabody Coal Co. lastuje več premogovnikov v tej državi, v katerih uposluje neunijske rudarje.

Francija ima nov načrt

Pariz, 14. sept. — Poučeni krogi pravijo, da pričakujejo senzacionalnega razvoja v mednarodnih odnosih pred otvoritvijo razorožitvene konference. Konferenca se bo otvorila v Ženevi prihodnje sredo. Diplomati zatrjujejo, da ima Francija nov načrt varnostnega pakta in pričakuje, da ga bo podpisala tudi ameriška vlada.

Povodnji v Mehiki

Mexico City, 14. sept. — Upravitelj narodnih železnic poroča, da so velike povodnji začasno ustavile železniški promet v severnih delih Mehike. Povodnji so porušile veliko število mostov in uničile železniške proge. Ako bodo deževni nalivi ponehali, pravijo, bo redni promet na železnicah vzpostavljen v enem tednu.

Nov poraz brazilskih rebelov

Rio de Janeiro, 14. sept. — Vladno naznanilo se glasi, da so federalne čete porazile rebelo v bitki pri mestu Cruziero, ki je bilo v rokah vstajev, in okupirale mesto.

67 žrtev eksplozije na parniku

New York, 14. sept. — Smrtne žrtev eksplozije na prevoznih ladjah Observation, ki se je prikladi prišlo v New York, je bilo 67, ko so včeraj potegnili nadaljnjih 22 trupel iz vode v bližini, kjer je eksplozija parnih kotlov pogrnala ladjo v zrak.

Belgijski veterani obhajajo obitnice boja za Ypres. Evropa neprestoma oživlja spomine na svetovno vojno s takimi obitnicami in spominskimi na bivši fronti.

Hindenburgov ultimatum parlamentu

Od fašističnega predsednika zahteva, naj pripravi veljavnost dekreta za razpustitev parlamenta. Naciji odgovarjajo, da je predsednik pooblaščen, da so politične stranke del konstitucije. Nova volitev ne bo, piše vladno glasilo

Berlin, 14. sept. — Predsednik Hindenburg je anochi poklical Hermanna Goeringa, člana fašistične stranke in predsednika parlamenta, in zahteval, naj pripravi ukaz za razpustitev parlamenta in legalni status, ki ga je kreiral dekret. Goering je namreč zadnjič poudaril odklonil razpustiti parlament, ko je kanceler Franz von Papen predložil zadevno naredbu tekom glasovanja o nezaupniti vladi.

Hindenburg v svoji izjavi tudi brani Papena in notranjega ministra Gayla proti obtožbi, da sta kršila ustavo, ker sta ignorirala poziv glavnega nastopa pred parlamentarnimi odseki.

Ti odseki izvršujejo svoje funkcije tudi, kadar je parlament razpuščen. V njih območje spada protekcijska ustavnih pravil in zunanje zadeve. Hindenburg pravi, da je stališče Papena in Gayla pravilno, ker Goering noče priznati legalnosti dekreta glede razpusta parlamenta. "Kakor hitro bo Goering to priznal, tedaj se bosta ministra udeležila seje parlamentarnih odsekov," je izjavil Hindenburg.

Goering je že odgovoril predsedniku. "Nemško ljudstvo vas je izvolilo pred štirimi meseci za predsednika," pravi Goering v svojem odgovoru. "Toda ljudstvo je izvolilo tudi parlament, par mesecev pozneje. Ako vlada meni, da se bo lahko norčevala iz političnih strank, tedaj pozabi, da so te stranke del nemške ustave. Predsednik nemške države je izvoljen s pomočjo mašinerije političnih strank."

"Vlada kancelerja Papena je bila porazena z veliko večino v parlamentu, ki je poleg tega odlašoval tudi proti zaslimim naredbam. Glasovanje o nezaupniti obstoječemu režimu je bilo legalno."

Z odobravanjem predsednika Hindenburga se je Papenovo režim lotil naloga, katere cilj je konsolidacija neparlamentarne vlade. Nekateri vladni uradniki pravijo, da bodo nove volitve razpisane v prihodnjih 60 dneh, kot določa ustava, dočim je glasilo kancelerja Papena "Deutsche Zeitung" naznanilo, "da se volitve ne bodo vršile."

Vzlic tomu se vse politične stranke pripravljajo na volilno bitko. Adolf Hitler, vodja nemških fašistov, je objavil proklamacijo, v kateri napoveduje odločen boj proti nazadnjaški kliti, ki hoče ostati na krmilu vzlic veliki opoziciji.

Brandie smagal na delavski konvenciji

Newark, N. J. — Theodore M. Brandie, predsednik centralne unije stavbinskih delavcev, proti kateremu je nastopila tudi eksekutiva Ameriške delavske federacije, ko se ga je napadalo kot rakotirja, je vseeno s svojimi pristajali kontroliral konvencijo državne delavske federacije.

Brandie je izvajal smago, ko so delegati devetih krajevnih unij dobili sedeže, dasi so predložili poverilnice preporno, kar je v nasprotju z ustavo federacije. Nekateri delegati so protestirali in nastal je nemir, da je moral konvenciji predsednik prekiniti sejo. Druga Brandieva zmaga je bila, ko je bil njegov kandidat izvoljen za tajnika-blagajnika.

Revolta je prišla, ko je polkovnik Arturo Merino Benitez, poveljnik sračne oborožene sile in načelnik militaristične klike, katero tvorijo general Luis Otero, general Carlos Santo in admiral Joaquin, priklili kabinet na resignacijo. Temu je sledil ultimatum predsedniku, naj poda ostavko.

Kasneje je general Bartolome Blanche, katerega je Davila prej imenoval za načelnika vlade, prevzel začasno kontrolo in sklical konferenco vojaških častnikov in zastopnikov političnih strank. Revolto pripisujejo Davilove mu zatiranju tiska in osebne svobode. List La Opinion je bil v ponedeljek suspendiran, ker je objavil manifest polkovnika Beniteza, v katerem je bilo rečeno, da je Davila postal nepopoln med ljudstvom, ker ni izvajal socialističnega programa. Manifest je zahteval, da Davila takoj resignira.

Po demisiji je Davila podal izjavo, v kateri pravi, "da bo skušal najti novinarsko službo v kateri drugi deželi, ki bo bolj cenila njegove sposobnosti kot čilsko ljudstvo."

POLJSKA STRAHOVLADA V UKRAJINI

Kmetje se upirajo tlačanstvu in visokim davkom

London. — Provokacije fevdalnih lordov in poljskih vladnih avtoritet so odgovorne za nepokoj med kmeti v zapadnih delih Ukrajine. Nepokoj je rezultat v spopadih, v katerih je bilo več kmetov ubitih in ranjenih.

Grof Potocki je pred par meseci pregovoril vladne avtoritete, da so uvedle tlačanski sistem pri gradnji cest. Vsak kmet je bil prisiljen delati več dni v letu pri gradnji in popraviljanju deželnih cest. Kmetje so proti temu protestirali in dokazovali, da plačujejo drži višje davke za gradnjo cest. Avtoritete so denar in tega vira porabile v druge avrhe.

Ker mirni protesti niso nič pomagali, so kmetje pričeli prirejati javne demonstracije. Kjerkoli so se take demonstracije pojavile, so bili policaji in vojaštvo takoj pozvani v akcijo, kar je rezultiralo v krvavih spopadih.

Policijski terorizem se je tako razširil, da je vzbudil mednarodne proteste. Zadeva je bila predložena Ligi narodov, ki pa ni podvzela nikake akcije.

Dasi poljske avtoritete nadaljujejo z gonjo, rebelno gibanje med kmetstvom prebivaštvom v Ukrajini vseeno kaže, da ni časa, ko so bo ljudstvo dvignilo proti krvavi diktaturi Pilsudskega, več daleč. Narod ne bo dolgo podpiral vlade, ki ima vedno dovolj denarja za oboroževanje, nikdar pa ne za izboljšanje socialnih razmer.

Brandie smagal na delavski konvenciji

Newark, N. J. — Theodore M. Brandie, predsednik centralne unije stavbinskih delavcev, proti kateremu je nastopila tudi eksekutiva Ameriške delavske federacije, ko se ga je napadalo kot rakotirja, je vseeno s svojimi pristajali kontroliral konvencijo državne delavske federacije.

Brandie je izvajal smago, ko so delegati devetih krajevnih unij dobili sedeže, dasi so predložili poverilnice preporno, kar je v nasprotju z ustavo federacije. Nekateri delegati so protestirali in nastal je nemir, da je moral konvenciji predsednik prekiniti sejo. Druga Brandieva zmaga je bila, ko je bil njegov kandidat izvoljen za tajnika-blagajnika.

67 žrtev eksplozije na parniku

New York, 14. sept. — Smrtne žrtev eksplozije na prevoznih ladjah Observation, ki se je prikladi prišlo v New York, je bilo 67, ko so včeraj potegnili nadaljnjih 22 trupel iz vode v bližini, kjer je eksplozija parnih kotlov pogrnala ladjo v zrak.

Brandie smagal na delavski konvenciji

Brandie je izvajal smago, ko so delegati devetih krajevnih unij dobili sedeže, dasi so predložili poverilnice preporno, kar je v nasprotju z ustavo federacije. Nekateri delegati so protestirali in nastal je nemir, da je moral konvenciji predsednik prekiniti sejo. Druga Brandieva zmaga je bila, ko je bil njegov kandidat izvoljen za tajnika-blagajnika.

Revolta je prišla, ko je polkovnik Arturo Merino Benitez, poveljnik sračne oborožene sile in načelnik militaristične klike, katero tvorijo general Luis Otero, general Carlos Santo in admiral Joaquin, priklili kabinet na resignacijo. Temu je sledil ultimatum predsedniku, naj poda ostavko.

Kasneje je general Bartolome Blanche, katerega je Davila prej imenoval za načelnika vlade, prevzel začasno kontrolo in sklical konferenco vojaških častnikov in zastopnikov političnih strank. Revolto pripisujejo Davilove mu zatiranju tiska in osebne svobode. List La Opinion je bil v ponedeljek suspendiran, ker je objavil manifest polkovnika Beniteza, v katerem je bilo rečeno, da je Davila postal nepopoln med ljudstvom, ker ni izvajal socialističnega programa. Manifest je zahteval, da Davila takoj resignira.

Po demisiji je Davila podal izjavo, v kateri pravi, "da bo skušal najti novinarsko službo v kateri drugi deželi, ki bo bolj cenila njegove sposobnosti kot čilsko ljudstvo."

Justifikacija moril- ca Gorgulova

Morilec francoskega predsednika je šel mirno pod giljotino, ki mu je odsekala glavo

Pariz, 14. sept. — Pavel Gorgulov, morilec predsednika francoske republike Doumerja, je danes ob 5:52 ajutraj plačal svoj aločin a smrtjo pod giljotino, ki je ooficelni instrument francoske justice.

Justifikacija je izvršil krvnik Anatole Diebler. Morilec ni pokazal nikakega strahu in je mirno korakal proti zidovju, ki obdaja mračno jetnišnico Sante, kjer je bila postavljena giljotina. Tam je stal pravoslavni duhovnik, ki je obsojenca, kateri se je ves čas smehljaj, poljubljil na lice. Morilec je imel roki v teskih verigah in spremljala sta ga dva stražnika. V bližini giljotine se je Gorgulov obrnil in dejal: "Rad umrjem za svoje ideje. Tak je zakon," je rekel, ko se je ozrl na giljotino.

M. Geraud je do zadnjega vstrajal, da je Gorgulov duševno ameden. Tudi po justifikaciji je izjavil, da ni imel Gorgulov ničesar proti Franciji. On je hotel le opozoriti francosko vlado, naj ne vdrže prijateljskih stikov a boljševiško Rusijo.

Tekom obravnave, ki je bila otvortvena 27. julija, so zagovorniki skušali prepričati porotnike, da je Gorgulov storil dejanje v blaznosti. To jim ni uspelo. Porotniki so spoznali obtoženca krivim, nakar je bil obsojen na smrt na giljotini. Priziv za novo obravnavo je apelatno sodišče odklonilo.

Gorgulova zgodovina ni bila nikdar točno ugotovljena. Obtožen je bil kot bolgardist, kot bivši komunist in kot bivši član Črke, sovjetske tajne policije, in voditelj "zelene" skupine ruskih kmetov. V svojih številnih izjavah je vedno poudarjal, da je ustrelil predsednika Doumerja, ker je Francija tolerantno nastopala proti sovjetski republiki, in ker ga je obsedel hudic.

Nova revolucija v Čileki republikli

Vojaški letalci prišli pred predsednika Davila in kabinet na resignacijo. General Blanche postal provizorični predsednik

Santiago, Chile, 14. sept. — Carlos Davila, predsednik čilske republike in bivši poslanik v Združenih državah, je včeraj popoldne demisijonaliral, ker so se proti njemu dvignili v revolti vojaški letalci.

Davila se je umaknil potem, ko so letalci zagrozili, da bodo predsedniško palačo napadli s bombami, ako takoj ne položi resignacije.

Revolta je prišla, ko je polkovnik Arturo Merino Benitez, poveljnik sračne oborožene sile in načelnik militaristične klike, katero tvorijo general Luis Otero, general Carlos Santo in admiral Joaquin, priklili kabinet na resignacijo. Temu je sledil ultimatum predsedniku, naj poda ostavko.

Kasneje je general Bartolome Blanche, katerega je Davila prej imenoval za načelnika vlade, prevzel začasno kontrolo in sklical konferenco vojaških častnikov in zastopnikov političnih strank. Revolto pripisujejo Davilove mu zatiranju tiska in osebne svobode. List La Opinion je bil v ponedeljek suspendiran, ker je objavil manifest polkovnika Beniteza, v katerem je bilo rečeno, da je Davila postal nepopoln med ljudstvom, ker ni izvajal socialističnega programa. Manifest je zahteval, da Davila takoj resignira.

Po demisiji je Davila podal izjavo, v kateri pravi, "da bo skušal najti novinarsko službo v kateri drugi deželi, ki bo bolj cenila njegove sposobnosti kot čilsko ljudstvo."

Po konferenci novih članov kabineta je bila podana izjava, ki pravi, da je Davila ruiniral socialistični program, ker je zatiral svobodo tiska in pravice posameznikov, kar bo nova vlada takoj vzpostavila. Izjava tudi poudarja potrebo pomoči za bedne in vzdrževanje miru in reda. V kratkem se bodo vršile splošne volitve, in ko bodo vse stvari urejene, bodo vojaški častniki spet mirno izvrševali svoje poklicne dolžnosti.

VELIKA BEDA BREZPOSELNIH V PITTSBURGHU

Nad trideset tisoč otrok ne more pohajati šol zaradi pomanjkanja obleke in obuvala

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Stirideset tisoč družin v Pittsburghu čaka mizerija prihodnje zimo, se glasi poročilo dobrotnornih organizacij. To je še enkrat tako veliko število družin na listi teh druž kot prošlo zimo.

Cetrta zima doprajše bo našla v Pittsburghu mesto mame mizerije. Nikakega upanja ni na oživljenje aktivnosti v jeklarški industriji, ki operira le 15% kapacitete v pittsburghskem distriktu, premogovna industrija pa se pogreša čedalje globlje v bankrot. V zadnjih štirih letih je 512 premogovnikov v državi Pennsylvanija, povečini v pittsburghskem distriktu, prenehalo s obratom. V teh rovih je prejšnje čase delalo krog 26,000 rudarjev.

V okraju Allegheny bo najmanj 60,000 družin potrebovalo podporo prihodnje zimo, pravi R. J. Maxwell, tajnik Welfare fonda. Za okrho teh družin bo treba najmanj \$240,000 na teden, toda Maxwell ne ve, kje bo dobil denar.

V blaginjah dobrotnornih organizacij je sedaj le krog \$800,000, potrebuje se pa najmanj šest milijonov dolarjev. Pittsburgh je bankrotiran, na državno pomoč pa se ne more računati, ker ni legislatura na podnjem izrednem sešedanju podvzela nikakega tveganja glede okrove širtev depresije.

Miserija med brezposelnimi delavskimi družinami je velikanaka. Nad 30,000 otrok v Pittsburghu in okraju Allegheny ne more pohajati šol, ker nimajo potrebne obleke in obuvala. Zvezni farmarski odbor je podaril Pittsburghu 450,000 jardov bombažnega blaga iz svoje zaloge, toda doslej ga mesto še ni prejelo.

Kreuger je bil sloinec

Stockholm, Svedska, 14. sept. — Ivar Kreuger, švedski kralj vžigalic, ki si je končal življenje v nekem pariškem hotelu prošlo spomlad, je označen v preliminarnem poročilu, ki so ga včeraj objavili upravitelji Kreuger & Toll Co., za kriminalca.

Poročilo vsebuje analizo ogromnih Kreugerjevih aleparij in zaključuje, da Kreuger ni bil velik finančni in industrijski kakržeiga se je predstavljalo javnosti, temveč velik švindler in goljuf. Poročilo obtožuje tudi direktorje Kreuger & Toll Co., ker so molčali, dasi so dobro vedeli o velikih aleparijah kralja vžigalic.

Mesarski delavci grozijo s stavko

San Francisco, Cal. — Organizirani mesarski delavci so zagrozili a stavko, ako ne bodo delodajalci umaknili zahtevu glede redukcije mezde za petnajst odstotkov. Delavci so pred par meseci pristali na "prostovoljno" redukcijo, toda novi se upirajo. Na glasovanju so se člani unije mesarskih delavcev soglasno izrekli proti nadaljnemu znižanju mezde.

Po konferenci novih članov kabineta je bila podana izjava, ki pravi, da je Davila ruiniral socialistični program, ker je zatiral svobodo tiska in pravice posameznikov, kar bo nova vlada takoj vzpostavila. Izjava tudi poudarja potrebo pomoči za bedne in vzdrževanje miru in reda. V kratkem se bodo vršile splošne volitve, in ko bodo vse stvari urejene, bodo vojaški častniki spet mirno izvrševali svoje poklicne dolžnosti.

Vesti iz Jugoslavije

(Zbirna poročila iz Jugoslavije)

POŽAR V ISKI VASI

Trije posestniki imajo okrog 150.000 Din škode

Ljubljana, 1. sept. 1923.

V nedeljo 28. avgusta so priredili gasilci v Iski vasi veselico, ki je trajala pozno v noč. Okrog 11. zvečer pa so morali prekiniti veselico ter hiteti gasiti. Požar se je vnel pri posestniku Martinu Zagarju na akednju. Ogenj se je naglo razširil še na poslopje posestnice Uršule Kramarjeve in posestnika Prodnarja. V Prodnarjevi hiši stanujejo najemniki Tancekovi, ki so se jedva rešili iz goreče hiše. Bila je v nevarnosti vsa vas, čeprav so prihiteli gasilci z brisalnimi z vseh strani. Toda požar ni bil dovolj močan, da bi lahko stopile brizgalne v akcijo. Vendar je uspelo gasilec, da so Zagarjevo hišo rešili, čeprav se je je ogenj že lotil. Škoda imajo vsi trije pogorelci okrog 150.000 Din.

Dvakrat streljal vanj

Iz Tujca poročajo o napadu, ki se je zgodil v vasi Sobetinci. Fantje so se po stari navadi zbirali na vasi ter se pomenkovali pozno v noč. Med njimi je bil tudi 28 letni posestnik sin Martin Plohl. Ko so se fantje razšli in je šel Plohl preko domačega dvorišča proti hlevu spat, je nenadoma počil strel iz zasede in nato še drugi. Plohl je začutil silne bolečine v roki in trebuhu ter se zgrudil. Kasneje je vstal ter se s težavo odpravil v hišo. V trebuhu mu je obtičalo kakih 17 šiber—bil je strel iz lovske puške. Fantu so domači nudili prvo pomoč, nakar so ga odpeljali v ptujsko bolnico.

Plohl sam je v temi spoznal napadaleca. Je to njegov stari sovržnik Franc Firbas iz iste vasi. Ta mu je lani prerezal z nožem kite na roki, tako da ima Plohl eno roko hromo. Firbas je bil zaradi tega napada obsojen na šest mesecev zapora, zaradi odškodnine pa pravda še teče.

Firbas je bil v skrbah, ker bo moral vedno plačevati rento Plohlu, pa mu je večkrat zagrozil, da ga kratkoma ubije, da bo rešen tega dosmrtnega bremena. Ko je bil zdaj Firbas a-retiran, je tajni in sploh ni maral vedeti nič o kakem napadu na Plohla. Ko pa so se zgostili dokazi, je dejanje priznal, dejal pa je, da je hotel Plohla samo prestrašiti, ne pa raniti.

Plohlovo stanje je zelo nevarno in utegne poškodbam podležiti.

VELIK VLOM SREDI ZAGREBA

Vlomilci odnesli nad pol milijona Din

Blizu zagrebskega glavnega kolodvora je velik, osrednji mestni trg Zrinjevac, ki sega prav do centra mesta. Tu v neki palači ima sedež francoski konzulat, v pritličju iste hiše pa ima svoje prostore Diskontna banka. V to banko so v času od sobote na nedeljo 28. avg. vlomili mojstrski vlomilci ter odnesli nad pol milijona Din.

Vlom je odkril bančni sluga. V nedeljo zjutraj je došel v hišo, se čutil obilnemu prahu na hodniku, če bolj pa se je začudil, ko je našel vsa vrata v posameznih bančnih oddelkih odprta na stežaj. Ko je prišel v blaginjsko sobo, je našel vse papirje razmetane po tleh, posebno okrog velike železne blagajne, ki je bila odmaknjena od zidu. Soočeno po tem, je bilo na delu več vlomilcev, najmanj trije, da so lahko to težko blaginjo odmaknili od stene. Vlomilci so vdrl v prostore že v soboto popoldne ali ponoči, odmaknili blaginjo od zidu, združili vse električne žice ter začeli tako vrtati v zadnjo steno blagajne, v katero so blaginjo trikotno odprli. Iz blagajne so potem pobrali nad 400.000 Din v naši valuti ter okrog 100.000 v tujih valutah. Tudi vrednostne papirje so prebrskali, a teh niso marali odnesti. Raztrosili so jih po tleh.

milci. Banka ni oškodovana, bila je zavarovana zoper vlom.

Huda nesreča motociklistov

V celjski okolici pri Groblju se je zgodila huda nesreča dveh motociklistov. Na mostu sta se zvečer okrog 11. zaletela drug v drugega z vso silo, tako da sta se vozili popolnoma razbili, oba šoferja in njuna prirednika pa so dobili lažje in težje poškodbe. Vozili sta vodila lesni trgovci Pajenk iz Zaleca in vajenec Ivan Stante iz Dobrote vasi. Oba sta dobila hude, Stante celo smrtno nevarne poškodbe. Pajenk ima prebito levo koleno in mu grozi amputacija noge, Stante pa je ranjen nad očetom in ima nevarne notranje poškodbe. Vse štiri ranjence so prepeljali v celjsko bolnico. Stanje Stanteta je zelo nevarno.

POŽAR V BOHINJSKI BELI

Pogorelo veliko gospodarsko poslopje Ropreta

V blejski okolici je posebnolani jeseni napravil mnogo škode več posestnikom še neizaleženi požigalec, ki je požigal hlev in gospodarska poslopja. Kakor se kaže, hoče požigalec zdaj spet nadaljevati svoje zločinsko delo, ko je prišla jesen. V nedeljo 28. avg. je namreč zagorel nenadoma veliki gospodarski objekt posestnika Antona Ropreta, domačega Simenca. Poslopje je bilo zelo veliko, ne staro, polno strojev, sena, slame, pridelkov in orodja. Pod akednjem je stal še zvrhan voz otave, in pod ta voz je položil požigalec ogenj, da je bil ves voz v hipu en sam plamen. Ogenj so opazili takoj, toda nihče ni mogel v bližino voza, ker je bila prehuda vročina. Nekaj so rešili, a gasilci iz okolice so se morali najprej truditi, da obranijo ognja sosedno stanovanjsko hišo ter sosedna poslopja, ki so tu tesno drugo pri drugem. Živino so rešili, vse drugo pa je s poslopjem vred pogorelo do tal in ima posestnik okrog 100.000 Din škode, zavarovan pa je bil objekt le za 40.000 Din.

Se trije požari

V Škalah pri Sočanju je zagorelo gospodarsko poslopje posestnika Poarla. Gasilci in sosedje niso mogli z uspehom gasiti, ker je primanjkovalo vode. Iz gorečega poslopja so rešili le živino, vse drugo je pogorelo do tal.

V Trnovljah pri Celju se je vnela stanovanjska hiša in gospodarsko poslopje posestnice Marije Pečove. Požar je nastal tako naglo, da posestnica ni utegnila rešiti niti živine. Sicer so kasneje pogumni sosedje vdrl v goreči hlev ter rešili kravo in teleta, a so ju morali takoj pobiti. Prihiteli so gasilci iz okolice in Celja, a zaradi pomanjkanja vode niso mogli drugega.

Iz gorečega poslopja so rešili le živino, vse drugo je pogorelo do tal.

V Škofji Loki pa je nekdo zažgal vrtno lopo trgovca R. Thalerja, ki je pogorela kljub takojšnji pomoči gasilcev.

Roparski napad

V ponedeljek 29. avg. zjutraj je opazil trgovec Šnabl s Frankolovega, da so v njegovo trgovino vlomili tatovi—ter odnesli precej raznega blaga. Ko je po cesti pripeljal konjiški tovarnar Alfred Laurich, ga je Šnabl prosil, naj o vlovu obvesti konjiške orehnike. To je bilo ponoči, okrog 2. zjutraj. Laurich je obljubil ter odpeljal dalje proti Konjicam. V avtu sta bila poleg šoferja še dva fabrikantova nastavljenca. Ko so vozili proti Hudi luknji, so opazili ob cesti celo vrsto zavojev, ki so jih očito vrgli od sebe vlomilci, ker so zaslišali, da prihaja za njimi avto. Laurich je dal ustaviti avto, nato so zavrti pobrali ter naložili na avto. Komaj pa so pognali spet avto dalje, je počil iz gozda strel, ki je razbil veliko šipo pred šoferjem. Ena šiba pa je ranila šoferja v nogo. Avtomobilisti so pognali avto v dir ter srečno dospeli v Konjice, kjer so napad prijavili oro-

nikom. Vlomilci so hoteli pač avtomobiliste prestrašiti, da bi odvrgli blago ter zbežali, nakar bi vlomilci svoje nakradeno blago spet dobili nazaj. Trgovcu Šnablu je bil vržen ves plan, tako da je vsa škoda krita. Šofer pa je moral poiskati zdravnikove pomoči.

Uboj pri Ljubljani

Soboljarski pomočnik, 32-letni Josip Jager iz Hrušice pri Ljubljani, se je vračal v soboto 27. avgusta zvečer skozi Štepanovo vas domov. Pri nekem samotnem kolesu pa so ga kar na letem napadli neki pijani pomočniki ter ga pretepli. S palicami so tolkli po njem kot bi bili ob pamet. Jager je klical na pomoč, a preden so dospeli ljudje, so napadalec izginili v noč. Jager pa se je onesvestil. Z na več mestih razbito glavo so ga prepeljali v ljubljansko bolnico. Zavedel se je samo toliko, da je povedal, da je bil napaden od neznanec, nato pa se spet onesvestil. Tako je ležal nezavesten v bolnici do 30. avgusta zjutraj, ko je poškodbam podlegel. Orožniki v Štepanji vasi so nekaj fantov aretirali, a krivde jim še niso mogli dokazati. Gre za nerazsoden napad pijanih podivjancev.

Ponarajeni desetletniki srebreniki. — Kakor hitro so pred dvema mesecema prišli desetletniki srebreniki v večjem številu v promet, že so se pojavili falsifikati v Beogradu in Vojvodini. Zadnje čase so se pojavili tudi v Sloveniji, in sicer v litijem okraju, od koder jih je neka kmetica zanesla tudi v Ljubljano, kjer so jo pa aretirali. Izpovedala je, da je dobila denar od sosed. Ko so se njene sosedje aretirali, se je skušala izogniti, vendar je zasedel v profilovje ter ni vedel povedati, odkod ima te ponarejene srebrenike. Zato je policija oba pridržala v zaporu in vodi proti njima preiskavo. Kaže, da je delavica ali pa razpečevalnica nekje v litijski okolici.

Suše konec, a prepozno.

Nad mesec dni trajajoča suša je bila pred tednom prekinjena z nekaj kapljic dežja, nato pa je solnce spet žgalo kakor poprej. Travniki in polja so požgana, listje je začelo suho padati z dreve, huda suša je storila pokrajino jesensko, čeprav je bil še avgust. V noči od 30. na 31. avgusta pa je začelo deževati po vsej Sloveniji. Ta dež je bil izdatnejši, a za polja ga je bilo še premalo. Temperatura je padla in nastalo je hladnejše vreme. — V trškiški okolici pa je padla huda toča. V Spodnjih in Zgornjih Dupljah je toča polja kar pobelila, oklatila sadno drevje ter zbila ped visoko ajdo v zemljo.

Umrli so: V ljubljanski bolnici vdova po upokojenem mestniškem knjigovodji Doroteja Beniger, v Trbovljah 25 letni trgovski pomočnik Janko Sušec (jetika), v Slovenjgradu hišna posestnica Franciška Kolerjeva, v Kranju županov sin Dušan Pirce, star 30 let, v Rajhenburgu klepar Franc Schoehner, v Celju Franc Kmecl, v Kranju dijakinja Milena Košarjeva.

Jernej Andrejki, pisatelju "Slovenskih fantov", so njegovi avooci vzdihali na rojstni hiši na Dolenjah pri Jaršah spominsko ploščo. Te tihe in skromne slavnosti so se udeležili samo pokojnikov znanci, ki so bili obveščeni o tem, javnost pa je zvedela za to šele po odkritju.

VSakovrstne ZANIMIVOSTI

Ravnatelj oceanografske postaje Salambo na severnoafriškem obrežju Henri Heldt poroča, da je iz letala v višini 200 do 650 m opazoval ribje roje, ki jih je bilo zelo dobro videti. Celo posamezne večje ribe so se dale razločevati. Zračna plova bi na ta način lahko koristila znanosti za opazovanjem ribjih rojev, obenem pa bi izpolnjevala tudi praktične naloge.

Današnja Turčija šteje 13.650.000 prebivalcev, ki so po 82 odst. poljedelci, po 6 odst. rokodelci in industrijski zaposleni, po 5 odst. zaposleni v trgovini in prometu, 4 odst. pa jih deluje v upravnih službah.

V Katangi (država Kongo) so predlansko leto pridobili 149.000 ton bakra, 600 ton kobalta in 60 g radija.

"Nazaj na deželo"

Gibanje "Back-to-the-farm" je precej očito že dlje časa, ali precej je spora o gospodarski vrednosti takega gibanja.

Na eni strani imamo navdušene pristaje, ki trdijo, da zemlja je vedno v stanu vzdrževati ljudi, ki se ne bojijo pluga in arpa. Nasprotni neugurnosti mestnega življenja industrialnega delavca postavljajo čut nekega sigurnosti, ki ga ima poljedelec in primerjajo natrpna stanovanja v velemestu z življenjem na deželi. Nadalje poudarjajo sedanje neobčajne priliko: na tisoče farm na prodaj po vsej deželi ob najnižjih cenah, pol milijona akrov zemlje v Združenih državah neobdelane in od katere vsaj 300.000 akrov se da takoj orati s plugom. Slišimo o takih projektih kot "kolonizaciji velikega Severozapada," "poljedelskih kolonijah v Floridi," "kokošjerji in vrtnarstvu blizu velemest," "prevzemanju zapuščenih farm na vzhodu" itd. Neke jako razširjena revija je nedavno imela članek, kjer se je omenilo, da razpoložljiva javna zemljišča znašajo še 180.000.000 akrov—in na tisoče ljudi se je takoj obrnilo za posajenja na poljedelski departement.

Med nasprotniki tega gibanja, da bi poljedelstvo nudilo rešitev nezaposlenosti, so v prvi vrsti poljedelski izvedenci vlade. Oni odobravajo le vrtnarstvo v bližini velemest kot gospodarsko zdravo v tem gibanju. Njihov ugovor proti gibanju "nazaj na farmo" je v glavnem tale:

Prav malo bresposelnih bi se opomoglo z naselitvijo na farmi, ker je treba zato precej kapitala in poljedelske izkušnje. Zraven tega Združene države sploh ne potrebujejo več farmarjev in več obdelovane zemlje. Saj polglavina težava a poljedelstvom je nadprodukcija raznih pridelkov. Ako se upošteva, da število hipotek stalno raste, da je vedno

več dražb radi neplačila hipotek ali davkov, je težko si predstavljati, da bi novi farmar bolje uspel kot današnje poljedelce prebivalstvo. In tešave farmarjev so v nekaterih predelih prav katastrofalne.

Kdo pa se danes vrača na farmo? V glavnem tri skupine. V prvo skupino spadajo oni, ki so zapustili farmo za časa prosperitete in se sedaj vračajo k njej kot k zatočišču. Večinoma so ti tukaj rojeni Amerikanci. V drugo skupino spadajo oni, ki gredo na farmo, da si zagotovijo vsaj streho nad glavo in žive in ki navadno jemljejo zemljo v najem pod ugodnimi pogoji. V tretjo skupino spadajo pa oni, ki imajo vsaj toliko denarja, da morejo nekaj plačati na račun kupnine. V teh dveh zadnjih skupinah prevladujejo tujerodci. Tako se je v nekem severozapadnem countyju v državi Ohio našlo, da izmed vsakih treh farm po ena je bila v rokah človeka, ki je bil poprej delavec v mestu. Večinoma so te farme kupili priseljenci po nizkih cenah. Slo je večinoma za farme, prodane na dražbi vlad zapadlosti hipotek ali neplačila davka. Da so ti naseljenci spretni in varčljivi, je takoj očividno. Mnogokrat slušati Ford za pogon pluga.

Ali ta stvar ni brez nevarnosti in slabo ravna oni, ki ne vpraša za pošten nasvet. Na primer, neki nezaposleni mehanik je nedavno potrošil vse svoje prihranke za prvo plačilo na neko farmo na vzhodu. Zdelo se je, da je napravil dobro kupčijo: cena je bila nizka, poslopja v dobrem stanju in farma je bila zraven glavne ceste. V hiši je bila voda, elektrika in celo kopalnice. Le sama poslopja so bila več vredna kot kupnina, kakih \$6.000, zraven pa je bilo 60 akrov ravne zemlje, gozdič in sadni vrt. Ta mehanik pa ni nikoli obdeloval zemlje v svojem življenju in je kmalu našel, da farmar mora nekaj znati o sajenju, inkubatorju itd. On ni

nikogar poprej vprašal o produktivnosti zmožnosti dotične farme. Prvo leto ni bilo skoraj nobenega zasluga. Ko je zapadlo plačilo hipotek in davkov, ni imel denarja. Moral se je povrniti v mesto.

Taki neuspehi so neizbežljivi, ko se neizkušen človek poprime poljedelstva. Ali celo oni, ki nekaj znajo o poljedelstvu, morajo propasti, ako ne jemljejo v poštev mogočnosti plačevanja hipotek in davkov ob zapadlosti. Ob sedanjih cenah pridelkov je treba precej rezervnega kapitala za uspešen začetek poljedelstva.

Kar se tiče naselitve na prosti vladni zemlji (homestead), treba zavedati se, da časi proste poljedelske zemlje so minili. Kar je še na razpolago—in to je 180.000.000 akrov—je v glavnem primerno za pašo. Pri tem je treba računati, da je treba od 20 do 50 akrov za vsako govedo. Celo največja skupina, ki se da dobiti na podlagi Homestead Law—namreč 640 akrov—je premajhna, da bi ena družina živela od živinoreje. Pa zraven tega je treba denarja za nakup živine, zidanje hišice itd.

So priliko za naseljence v reklamacijskih predelih Zapada, ali taki naseljenici morajo imeti vsaj \$2000 na razpolago in dveletno izkušnjo.

Glavna težkoca pri vseh projektih poljedelskih kolonij na še nerazviti zemlji je okoliščina, da traja dolgo časa, predno se letina izplača.

V splošnem se lahko reče, da ob sedanjih prilikah le oni najgre na farmo, ki ima zadosti izkušnje in ki ima ne le denarja za prvo plačilo, marveč tudi za plačila prihodnjega leta.

To so dejstva, ki jih treba upoštevati. Pristati gibanja "nazaj na deželo" predlagajo seveda ustanovitve takih pogojev, da bi se lahko vsakdo rešil okovov industrijskega jarma s povrnitvijo v bolj enostavno ali srečnejše življenje na deželi.

FLB.

Amelia Earhart, letalka, znana ameriška letalka, ki je bila prvi preletela ameriški kontinent v rekordnem času.

Pri vojaki

- Kaj je vaš oče?
- Javljam, da je mrtev.
- Torej, kaj je bil?
- Živ, prosim.
- Ne razumeva se, dragi moj. Kaj je torej imel?
- Jetiko.
- Od tega vendar ni šivel.
- Ne, od tega je umrl, prosim.

Čuden najemnik

- Tu je vaša soba, gospod. In kdaj naj vas sbludim?
- Kadar bom hotel doma, me aploh ni treba sbluditi. Če bom pa hotel na stopnicah, me sbludite takoj, čim me najdeta.

"Narava v Surovosti je redkokdaj MILA"

in surov tobak nima mesta v cigaretah

Tega ni v Luckies . . . najmilejši cigareti kar ste jih kdaj kadili

MI kupujemo najboljši in najfiniji tobak na celim svetu—toda s tem se ni povedano, kakaj ljudje vsepovedno smatrajo Lucky Strike za najmilejšo cigareto. Dejstvo je, da nikdar ne pregledamo resnice, da je "Narava v Surovosti

Redkokdaj Mila" — zato je temu finemu tobaku po primernem staranju in miljenju dana dobronaroga Lucky Strike čistilna procesa, ki je opisan v besedami — "It's toasted." Zato pravijo ljudje v vsakem mestu, trgu in vasi, da so Luckies tako mila cigarete.

"It's toasted"
Ta uvodnik milih Luckies

"Ako me ne bi bilo kaditi, ako me ne bi bilo prijetno ali če ne bi bilo udobno kakor opogoriti, bi sicer ne bi bilo nikdar prijetno ali če ne bi bilo udobno kakor opogoriti."

ALI NE POJASNI TO, KAKAJ JE LIRNI SVET SPREJEL IN ODBERIL Lucky Strike?

© 1923, The American Tobacco Co.

Ivan Jontez:

Imigrant Janez Mihevc

Pogled se je ustavljal na gorskih vrhuncih: Stol, Krizka gora, Storič, Zaplata, Kočna, Grintavec, Greben in drugi, ki se vlečejo od zapada proti vzhodu. Ej, kolikokrat že je občudoval ta divni gorski venec! In planine; lepo mora biti tam gori zdajle; če bi utegnil, bi šel še enkrat tja gori.

V kotlini izza Senturske gore je vasica Sidrož; svoje dni je Janez služil v Sidrožu ter pasel krave. Prijazen kraj, le da se človeka tam prerači primejo klopje; Janez jih je prinesel domov vsaj za polno prgišče.

Dolgo se je Janez poslavljaval od domačih vasi, polj, gozdov in gora; od vsakega posebej. In ob vsakem novem poslavljanju mu je bilo neizrečno težko pri srcu.

2

Solnce je bilo že preko svoje poldanske točke, ko se je Janez ustavil na dobravskih travnikih. Dobravščani so sušili otavo in tudi Janezov prijatelj Janče je bil na travniku. Panta sta se bila sprijateljila še v zgodnji mladosti, ko je Janez služil svoj pastirski kruh na Dobravi.

"Torej zdaj se poslavljaj, Janez?" je menil Janče in njegov smeh je bil bolj prišljen. Blagor ti! Tudi jaz bi se rad rešil tega ubijanja na kmetih, a se ne morem."

Janez se je trpko nasmehnil: "Ej, Janče, jaz se prav nič ne veselim in drage volje bi obul tvoje čevlje ter ostal tukaj. Teško mi je oditi, verjemi, hudo teško. Najraje bi se skesal ter ostal doma..."

"Teško ti je? Zaradi česa neki? Kaj se ti je kdaj dobro godilo v domačem kraju? Nikdar se ti ni godilo dobro, samo ganjanje ti je kazalo ob močniku in kisel repi; če bi ostal tukaj, bi moral garati do smrti za prazen nič in povrh še slabo živeti! V Kanadi si boš vsaj lahko pomagal na noge kakor bi si tukaj nikdar ne mogel. Beži, kaj bi se čemeril, ko se nimajš za čim! Ne boj se, ne bo se ti tožilo po ničemer, ker ne bo vzroka za domotožje!"

Janez je pomislil: Prav ima Janče. Nič dobrega ni ušil v domovini, ki mu je bila, bajtarskemu otroku, skopa mačeha. Pomanjkanje je zmerom trkalo na duri domače bajte, še posebej potem, ko so mu Trbovlje porile očeta, ki je bil tja šel kakor obilnejšega kruha.

Spominja se, kako si je kot otrok vroče želel, da bi se mogel vsaj enkrat popolnoma do sitosti najesti; jedel bi bil toliko časa, da bi počil; v tem je videl tedaj višek blaženstva; najesti se tako, da bi počil trebuh! — Potem je moral služiti, kajti zadolžena bajta ni mogla preživljati dvoje mladih požeruhov in njune matere. Najprej je bil pastir, potem hlapec. Trdo delo od sode do trde noči — ob močniku, žgancih in podobnih dobrotah. Potem se je tega navadil ter šel za delom širom domovine; drvaril je, delal pri zidarjih, kopal kanale itd. Tudi nič prida; zgolj ganjanje in slabo življenje.

Nato je bil za devet mesecev rešen tega ciganskega življenja, ko je moral odriniti k vojakom. Medtem se je smrt dvakrat oglašila pri njegovih; najprej je orjaka bukev strla brata Miha, ki mu je bilo tedaj osemnajst let; nekaj mesecev pozneje je povabila s seboj tudi mater. Zadolžena bajta je ostala Janezu. Ko se je vrnil od vojakov, se je z vnuom potolil dela na koščku sveta, ki mu je pripadel, toda kmalu je ta vnuoma popustila. Janez je uvidel, da se na ta način ne bo mogel izkupati iz dolgova. Zakenil je bajto ter spet odšel za delom v mesto. Kar je zaslužil, je šlo za davke in dolgove. Kmalu pa mu je tudi to presedalo, in ko je slučajno privel v roke parobrodarskemu agentu, je ta imel lahko delo; Janeza ni bilo teško pregovoriti, da se je oddelil iti v Kanado, katero mu je agent naslikal v tako lepih

barvah. Prodajal je bajto in skupil baš za vožnjo. Ko se vrne z nabasano denarnico, je menil, si postavi novo hišo, nakupi sveta ter se oženi.

"Kdaj pa odrineš?" ga je pobral Janče. "Jutri zvečer. Zjutraj se odpeljem v Ljubljano, zvečer odrinem dalje. Toda podaj mi grablje, vam bom pomagal obračati otavo. Tako lepo diši."

Janče se je pristrčno zasmejal Janezovi želji, ki se mu je zdela čudna in smešna.

"Na jih, če te tako skomina po njih. Mene prav nič in bi jih z veseljem treščil tja v Dobilč ter krenil v svet; pa ne morem, ni denarja. Stari ga noče dati."

Ko se je Janez vračal proti domu, je bila že noč in pokrajina se je kopala v mehkih luninem siju. Nekje na vasi so peli fantje in sladko-otočni glasovi zaljubljene pesmi so Janeza čudno užalostili. Teško mu je bilo v duši, čeprav se je dobro zavedal, da mu domovina ni še nikdar naklonila kakih dobrot in da bi mu jih tudi nikoli ne, ker jih ni imela zanj. Spomini prijetnih trenutkov, ki jih je bil preživel v domačem kraju, so zatemnili vse drugo, vse slabo, neprijetno, odurno in boleče; zato ga je bolelo ob slovesu.

Teško mu je bilo tudi zaradi dekleta. Micička sicer ni bila njegova prva "ljubezen", niti najbolj vroča, in kazalo je, da ne bo nič dolgotrajnejša od prejšnjih, ker deklič je bil živahen in nestalnih muh kakor aprilesko vreme — nu, Janez jo je imel rad in zato mu je bilo še težje pri srcu.

Pod oknom ponizne bele hišice, na katerem se je košatil bahati nagelj in duhtel rožmarin, se je Janez ustavil.

"Micička!" je rahlo potrkal na okno. Ze spliš!"

Na nerodni leseni klopi v senci košate jablane se je nekaj zganilo in Janez je začel prita-jeno hihitanje.

Bila je Micička.

"Ti, tukaj?" se je zavzel fant. "Pozno je že."

"Kaj mi mari!" je prita-jeno zažgoela živahna Micička. "Tebe sem čakala..."

Polnoč je že davno minila, ko sta se Janez in Micička z združenim naporom iztrgala drug drugemu iz objema ter se poslovila.

"Ne pozabi me!" sta prosila drug drugega.

"Ni čudno, če je človeku teško pri srcu ob slovesu, ko ga prikipa toliko stvari k domači grudlji," si je mislil Janez, ko je počasi stopal po stezi čez travnik proti domu.

Dopolnile je bil Janez v Ljubljani pri agentu. Tam se je seznanil s svojimi sopotniki, ki jih pa to pot ni bilo mnogo. Mlada žena z dvema otrokoma, ki je potovala k možu, ki je bil v Kanadi že nekaj let in Kočever Jože, mlad mož, ki je v svetovni vojni izgubil eno oko, kar ga je ni odvrnilo od tega, da ne bi šel z zdravim očesom pogledat za srečo v tuji svet.

Druhi sopotnikov v Ljubljani ni našel, povedano pa mu je bilo, da pride skupina izseljencev iz Zagreba in da se bodo skupaj vozili.

V Ljubljani je bil Janez precej zaposlen. Treba je bilo dobiti še nekaj vizumov, zmenjati dinarje v kanadske dolarje ter nakupiti več stvari, tako da fant ni utegnil misliti na svojo Gorenjsko ter se predajati domotožju. Zvečer pa se je bilo treba odpeljati.

Zadnje slovo je bilo brez solza. Ne Janez niti njegovi sopotniki niso kazali žalostnih obrazov. Prav za prav so se celo prita-jeno oddahnili, ko je lokomotiva zapuhala, se sunkoma odtrgala z mesta ter zasopihala po bleščečih se tračnicah.

(Dolgo pričakani.)

"Ni mi žal tega zlata. Ne bom ga vzel za sebe. Ne morem pa dovoliti, da ga ti požiraš. In to tem manje, ker se ne umira samo radi vnetja pluć. In potem ne boš samo brez denarja, nego boš imel še pokvarjen želodec."

In kratko povedano, kmalu nato je bolniku jelo postajati bolje. V pljučih ga ni več bodlo. Lahko je dihal svobodneje. Ali sedaj se je začela druga nevolja. Jelo ga je zbadati v želodcu. Appetit je prestal in manjkalo mu je alin.

Seveda bolnik bi lahko dosegel, da bi ga odpeljali v Tomsk k operaciji. Ali tega ni hotel. Njegovo zdravje mu tega ni dopuščalo. Mogoče se je bal, da ga bodo narkotizirali. Zdravniki bi mu lahko, če bi ležal tako brez-zavesten, odnesli vse premoženje.

Ali soglasen je bil za vas različna notranja sredstva in z masiranjem.

Različna močna sredstva, razumljivo, so poglajala slatinke iz želodca. Ali, ko jih je štel, je moral ugotoviti, da jih je manj kot jih je imel.

Sploh cela reč ni bila čisto jasna. Mogoče so pri iskanju kakšen slatinik ukradli ali pa je kaj zraslo v želodcu.

Namreč, če vzamemo, da ni v želodcu ničesar ostalo, tako so manjkali trije slatiniki in kvadrat. To bi se reklo, da se je v resnici kradlo. To bi pomenilo, da so notranja sredstva in masiranje bila za nič.

Ali zakaj bi sumili ljudi? Mogoče se leže v želodcu. In to toliko bolje, ko to nima nobene-ga vpliva na zdravje, Zlato vendar ne rjavi. Torej lahko brez-končno leži.

Seveda, škoda je, če denar ni v prometu. Ali morda so ga že drugi ljudje spravili v promet!

Jaroslav Hájek:

ZAROKA MOJE SESTRE

Moj oče je višji državni uradnik in se piše Alt. Moji sestri je ime Matilda. Tudi ona se je poročila z državnim uradnikom. On se piše Handschlag.

Najprej je moja sestra hodila okrog z nekim gospodom iz namestništva. Oče je poskrbel, da je ta gospod napredoval. Komaj pa se je to zgodilo, sta pričeli mama in Matilda jokati, zakaj gospod je potem nehal hoditi z Matildo.

Nato je hodil k nam neki profesor. Ta je zmerom mahal z rokami in vsaka njegova druga beseda je bila: "Skoro vzeto". Ne-koč mi je bil prinesel globus in ko je potem nehal hoditi k nam, je spet postal ponj.

Potem je Matilda hodila z nekim inženirjem od deželnega odbora. Ta se je zmerom iz navade prepiral in govoril: "Interesi dežele zahtevajo to in to". Matilda ga je imela zelo rada in potem ves teden jokala, ko ga je bil papa vrgel čez prag, ker je zahteval, naj denar ostane pri hiši in naj ga ne pošilja-jjo na Dunaj.

Zatem je oče pripeljal k nam nekega uradnika iz svojega rajona. To je bil sila tih človek. Pozno v noč so se razgovarjali z njim o državnih rečeh.

Matilda je pletla, oče in ta gos-pod pa sta govorila o politiki in pila vodo.

Matilda je imela tihega gos-poda zelo rada. Potem se je izkazalo, da ima tih gospod na Moravskem tri otroke. Nikoli več ga ni bilo in papa je dejal, da so ga premeštili.

Pol leta potem ni bilo nikogar k nam. Matilda je pričela hoditi z nekim oficirjem, ne da bi doma kdo o tem kaj vedel.

Potem je papa to izvedel in ji je toliko reči povedal, da je postala vsa rdeča. Potem smo vsi jokali, ker je papa dejal: "Sramota, sramota!"

Takoj nato je papa privedel s seboj suhljatega gospoda in ta je bil ravno naš Handschlag. Ko je odšel, je papa dejal, da je sila nadarjen človek. Po vsaki besedi je dejal: "Poljubljaj roko, milostiva gospa svetnikova!" In papa je dejal: "Spoštovani gos-pod svetnik!" Papa je njegov predpostavljani. Tretji dan je spet prišel in je bil ves čas sila spoštljiv, venomer je govoril "z dovoljenjem" in "milostiva" in je poljubljaj roke. Bil je pri nas na večerji, na vse, kar je papa dejal, je samo kimal, vsak gril-jaj je spoštljivo pogoltnil, počasi žvečil, pri čemer je govoril:

"Z dovoljenjem, izvrstno je!"

Dejal je tudi: "Kakor ukažete, gospod šef!"

Ko je odšel, so mi dejali, naj grem spat in so se v jedilnici posvetovali. Jaz sem za vrati prisluškoval in sem slišal, kako je papa dejal: "Poročila ga boš na podlagi mojega očetovskega povelja, on pa tebe iz službene dolžnosti!" Potem sem slišal, kako je Matilda dejala, da je be-dak.

Mama je vzdihovala in dejala, da ni treba, da bi ga prej ljubi-la, da nje papa tudi pred poro-ko ni ljubil in da se je to zgodilo šele pet let po svatbi, da torej tudi njej tega ni treba.

Matilda je vekala, da rajši gre v poročnišnico, kakor da bi po-ročila nekoga, ki ga ne ljubi. Ma-ti pa ji je to odsvetovala, ker danes ni nobenih tajnih oddelkov poročnišnice več.

Potem je papa obljubil Matildi zapestnico, briljantno ovratnico in druge slične reči.

Matilda je dejala, da ga bo vzela, toda samo zato, da ne bo v družini sramote.

Potem sta jo Papa in mama poljubila in dejala: "To je naji-na dobra Matilda."

Potem sem slišal, kako so go-vorili o Handschlagu. Papa je dejal, da bo tega bedaka že po-učil o vsem, toda šele po svatbi, da ne bo ušel ali pa se kako dru-gače izmazal. Neumen je, toda dober uradnik, ki mu je službe-na dolžnost sveta.

"Če te bo le vzel", je dejala mama.

"To mu bom kot njegov šef ukazal", je dejal papa, "in mu vse povedal."

Ko je gospod Handschlag na-slednji dan prišel, se je vedel si-la bojazljivo in neprestano gledal Matildo. Matildi so prej de-jali, naj dosti z njim govori in da naj se ves čas smeje. Ona je ubogala in on je neprestano ti-ho govoril: "Da, milostiva gos-podična." Potem so prinesli vi-no, napravil je požirek in dejal: "Z dovoljenjem, gospod šef," nato pa pričel govoriti o uradnih izpričevilih. Tisti dan niso nič več govorili o njem.

Naslednji dan je papa dejal v sobi (mislim, da ga ne slišim: "Danes pride moj uradnik pro-sit za tvojo roko, Matilda, deni si roko v lase!" Služkinja je šla po eno in mama se je jezila, ker je dala zanj trideset krajcar-jev, ko bi pa vendar zadostova-la tudi taka za petnajst. Potem so Matildo parfumirali. S parfu-mom, ki je še ostal, sem pobelli našega psa.

Gospod Handschlag je prišel v črni obleki in belih rokavicah. Bil je še bolj bled in suh ko več-raj. Komaj je sedel, je že spet pričel govoriti o izpričevilih. Mati mu je natopila tri kozar-ke likerja. Ko mu je točila četr-tega, je dejal: "Dovolj bo, mi-lostiva", in papanu je dejal: "Rad bi govoril z vami o neki privatni stvari, gospod šef."

Papa mi je s prstom pokazal

vrata, potem je šla mama k Ma-tildi, ki je zehala v sosedni so-bi, in dejala: "Ta čepce se pa dolgo obotavlja z ženitvijo!"

Mama je Matildo še enkrat po-belila s pudrom in potem je bi-lo slišati papano, ki je vpil: "Matilda!"

Stopil sem k vratom in sem slišal, kako je papa dejal: "Dra-ga Matilda, gospod Handschlag je prosil pravkar za tvojo roko. Jaz nimam nič proti temu, toda glavni faktor si ti. Kaj praviš k temu?"

Slišal sem, kako je Matilda jokala in dejala: "Da, da!" Na-to sem slišal vzlik: "Mama!" Mama je prišla zraven in de-jala: "Draga otroka, saj sem vedela, da spadata skupaj!" Po-tem so poklicali: "Pepček!" Pri-šel sem in dejal o mi, da bo gos-pod Handschlag vzel Matildo. Mama me je vprašala, če ga bom imel rad. Jaz nisem mogel reči, da ne. Zgrabil me je in poljubil: "Pepček gospoda šefa." Od te-daj je zmerom dejal papanu: "Kakor ukažete, gospod šef in papa", in mami: "Poljubljaj roko, milostiva gospa in ma-ma!"

Ko je odhajal, je dal služkinji v predsobju golinar in potem še meni-krono, rekoč: "Naj jo i-ma Pepček gospoda šefa!"

Naslednji dan je gospod Hand-schlag prinesel prstan in ko so postavili vino na mizo, je dvignil kozarec in dejal: "Na zdravje najinega srečnega zakona, z do-voljenjem, gospod šef in papa in milostiva gospa in mama!"

"Bodita srečna, otroka!" je dejala mama in pričela jokati. Ko ga je posneje Matilda spre-menila v predsobje, so me spo-dili iz sobe in mama je dejala papanu: "Z Matildo se bo v no-vevembu zgodilo, kar se ima zgo-diti, to je, čez dva meseca."

"Čez en mesec bo svatba", je nato dejal papa, "in šele potem bomo dali ukaz, da..."

Potem se je Matilda vrnila in dejala, da je bedak hotel imeti poljub od nje.

"To je pa že preveč!" je dejala mama.

"Toda on je vesten uradnik," je odgovoril papa. (B. Z.)

Do Ljubljane in nazaj

TRETJ \$159 RAZRED

Moderna udobnost... Ne preoklepaj se služba... Te-denska odplata iz New Yorka... Priprave in hitro izpolnitve svete od Hamburga do Jugoslavije.

Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Ave., Chicago.

HAYES DENTAL OFFICE

Ustanovljen pred 30 leti CENE SO ZMERNE

Prostorski prostor

226 S. STATE

Naročite Mladinski list, naj-boljši mesečnik za slovenske mladine!

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 2. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in priložijo eden, dva ali tri člani iz ene družine in iz enega naznava k cel naročnin. List Prosveta stane za vse enake, na člani ali nečlane \$4.00 za eno leto naročnin. Ker pa člani še plačajo pri abonementu \$1.20 za toliko, se jim to priložijo k naročnin. Mi priložimo spago, dva ali tri člani iz ene družine k cel naročnin. Torej sedaj ni vročka, reči, da je list pre-dar za člani S. N. P. J. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je skore v vsaki družini nobda, ki bi rad imel list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevniki Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za člani, države in Kanado \$4.00	Za člani in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 7.00	2 tednika in..... 11.00
3 tednika in..... 9.00	3 tednika in..... 13.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order in ga pošljite na Prosveto, list, ki je naša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročnik na dnevniki Prosveto, to takoj naminiti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priložite poljuben naročnin na list Prosveta vrsto 8

Ime _____ Čl. družina št. _____

Naziv _____ Država _____

Mesto _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

Ime _____ Čl. družina št. _____

Ime _____ Čl. družina št. _____

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za venčice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vse pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Želite po informacije na nazlov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

Mihail Zolotenko:

Numerično-satirno zgodba

Iz rubrike za Prosveto prevedel Ivan Vak

9. Močnejša kot smrt

Nepričakovano, našim različnim verižnikom in sploh inozemskim kapitalistom — kajpada, tem ni zameriti.

Življenje, ni kaj reči, se jim otežuje. Rečeš s svojim denarjem doživljajo mnogo popolnoma nepotrebnih doživljajev. Vse svoje življenje morajo čuvati svoje premoženje, ga skrivati in trepetati sanj, da jim ne bi bilo ukraden.

In umiranje s denarjem je tu-di neprijetno. Zakaj s seboj v pekel vendar valute ni mogoče vzeti.

Bila mi je povedana prav za-nimiva zgodba o nekem verižni-ku. Ta poučna zgodba nam ka-že kapitaliste z vseh strani. Sploh je to strašna satira, tičo-ča se nepričakovano kakor tudi lu-di, ki denar bolje cenijo ko živ-ljenje.

Živel je namreč v Leningradu neki P. Sijajov. V začetku do-be Napa je imel brivnico ali ra-zen britja in striženja je trgo-val tudi s tujimi valutami in se

je sploh bavil s različni sumilji-vimi kupčijami. No, naravno, jo je izkupil.

Izkupil je leta 1926., poleti. In je za nekaj časa dobil tam, kjer se to nahaja, primeren se-dež in kmalu nato so ga iz Le-ninrada poslali še nekoliko dalj. Z eno besedo, dali so mu minus ali plus sedem, ali mogo-če tudi osem, hudil vedl. V teh rečeh se slabo spoznam. Z eno besedo, ker je bil špekulant, so ga poslali v narimersko deželo.

In, razumete, naj je hotel ali ne, moral se je odpeljati. Morate vedeti, da je ta are-tacije pričakoval. Zakaj imel je slabo vest. Ze teden dni poprej je priznal svojim prijateljem, da čuti, da se nad njim zbira nekaj hudega.

In, seveda, je vzel po stari na-vadi za vse slučaje usnjeni suk-njič, nekoliko razparal podlogo in vili dvajset zlatih cesarskih dukatov in en zlati kvadrat. Spominjali se morda še boste, da je leta 1924 dala vlada viliti za tehnične namene takšne zlate kvadrate.

Zazumeli boste: Za vse sluča-je je zabil vse svoje premoženje v usnjeni suknič in iz tega suk-njiča ni potem sploh več izšel. Tudi v hlače je zabil različne bankovce.

In je čakal. Ni mu bilo treba, kakor ve-

ste, čakati dolgo. Kratko nato se ga odpeljali s sukničem vred. In na jesen se je peljal tja, ka-mor je spadal. Neznano je nam, kako mu je tam bilo. Mogoče mu je bilo čisto dobro. Posebno, ker je imel precejšnjo zalogo pa-pirja. Razparal je, razumete, hla-če in je tu in tam jemal iz te denarnice potreben denar, zlata pa, razumete, se še sploh ni do-taknil.

Tako je preživel tam še čez e-no leto. Naenkrat pa je zbolel. Zbolel je na vnetju pljuč. Pre-hladil se je. Pri delu ga je prepi-hal veter. In tako je zbolel.

Razumljivo: nahod, kašel, hripavost, temperatura je bila namreč štirideset stopinj pod ničlo, apetita ni imel. Sploh člo-vek je čutil, da je smrt blizu.

In tako je slekel neko noč suk-njič in zopet začel parati podlo-go.

Razparal je podlogo in zlatni-ke drug za drugim polagal na jenk in jih požiral.

Pogoltnil je morda pet ali šest zlatnikov, kar je nenadoma eden izmed njegovih prijateljev opa-zil to zločinskih delo. Stanovalo jih je takrat sedem skupaj.

Prijatelj torej je opazil in je začel kričati. Ni dovolil, da bi bolnik pogoltnil še preostale slatinke.

In da bi bolnik jokal in pro-sil, je prijatelj rekel: